

Haszontalan értelmiség

Mit keresnek a magyarok a szerb pártokban?

A Magyar Szó még a 2007. február 3-4-ei számában megjelentetett egy egyetemi tanárral, dr. Lázár Zsolttal készült beszélgetést Kisebbségi párt, kis befolyás cím alatt. Az interjú Pressburger Csaba, egy jó képességű újságíró, író és szerkesztő készítette (az ifjú nemzedék és kisebbségi értelmiség egyik legígéretesebb képviselője). Hihetetlen, de fél évnél kellett elmúlnia ahhoz, hogy az említett beszélgetésre valaki reagáljon. Ugyancsak a Magyar Szóban, csupán mellékesen, más szövegekörnyezetben dr. Várady Tibor végre szükségesnek tartotta megemlíteni, hogy azért a magyar kisebbségi pártokra Szerbiában talán továbbra is szükség lenne.

Türelmes öregember lévén, egészen idáig vártam, hogy a magyar kisebbség értelmiségi soraiból ki meri megkérdőjelezni ezt a (csupán rövidsége miatt) latin szentenciára emlékeztető ostobaságot. Dr. Lázár Zsolt e „bölcös” mondás („kisebbségi párt, kis befolyás”) bizonyítására összehordott tücsköt-bogarat. Nem ismeri Magyarország és Szerbia állam- és jogtörténetét. A szerbiai magyar kisebbség múltjába bele sem pillantott, a jelen életét nem éli. A szociológia és politológia valamilyen rokonságban vannak egymással. Nála viszont nem, s ezért szakmai ismeretei zűrzavarosok; a mindennapi állami érdekek szolgálatát vállalják. Félelmetes. Ma ismét az állampolitika és érdekei mondják meg a tudománynak, hogy mivel kell foglalkoznia, a tudósnak, hogy mit szabad mondania. Szerbiában vagyunk! Aki az állampolitika érdekeit szolgálja, talán csak nem fog olyan dolgokkal foglalkozni, amelyeknek „nincs befolyásuk”. Csupán néhány búskomor magyar ember politikailag artikulálatlan köhécseléséről, torokköszörüléséről van szó.

Dr. Lázár Zsolt nem ismeri a szerb államaparátust: a politikai és intézményrendszerét, az államgépezet belső működését és külső összefüggéseit a társadalommal. Csak egy napot dolgozott volna ebben az államaparátusban, csak egyszer vett (vehetett) volna részt azokon a titkos tárgyalásokon, amelyekre őt soha nem hívták meg! De neki ilyen személyes tapasztalatai

nincsenek, s ezért elméleti ismeretei egy zöld életfa száraz ágát képezik.

Nem baj. Az idő nem múlt el. Lesz még alkalma, hogy észrevegye, a háta mögött összesúgnak titkos dolgokról, beszélgetnek, s ezeken éppen ő véletlenül sohasem vehet részt. A szerbek még a legjobban igyekvő magyarban is idegent fognak látni, még ha az illetőnek a házastársa szerb, a gyermekei pedig nem tudnak magyarul, akkor is. A sorsát továbbra is a bizalmatlanság légköre fogja meghatározni. S ez a légkör nem változik meg az én életemben, de sajnos ilyen marad még dr. Lázár Zsolt életében is.

Nem egyik vagy másik szerb politikus jóakarátán múlnak a viszonyaink. Mi bármelyik idegennél rosszabbak vagyunk számukra, s mindenféle idegennél nagyobb veszélyt látnak bennünk. Ki nem mondott félelemben élnek miattunk. Jól fejezi ki ezt a félelmet egy újabb keletű szerb szellemeskedés, viccelődés: „Što mrzim šoviniste, a od njih samo više mrzim Mađare”. („Hogy gyűlölöm a sovinsztákat, de náluk jobban csak a magyarokat.”)

Dr. Lázár Zsolt valóban tudományos bizonyítékok birtokában állítja, hogy a kis pártoknak kis befolyásuk van – vagy csupán hiszi? Akár így van, akár úgy – egyik sem igaz.

Minden demokratikus országban nemcsak az ellenzéki pártok (ezek is a dolgok természetéből adódóan kisebb pártok a kormánypártnál), de a valóban kis létszámú pártok is a legnagyobb mértékben meghatározzák mind a legnagyobb kormánypárt, mind a legnagyobb ellenzéki párt teljes programját, stratégiáját, tevékenységét.

A szakma abécéjéhez tartozik, hogy legalább azt tudjuk, mi történik a mai világban. Ezenkívül jó, ha történelmi ismeretekkel is rendelkezünk.

Öregségem ellenére is szeretem tanulmányozni a szakirodalmat. Marx, Engels és Lenin történelmi materializmusán nevelkedtem, de mihelyt alkalmam nyílt, kezdtem tanulmányozni a kitűnő amerikai szociológusokat. Alapos személyiség- és szociálpszichológiai (kognitív) módszereikkel, a történelmi materializmus-

sal szemben nem elutasítóan, messze továbbfejlesztették és megújították a szociológiát. Ez egy kiteljesedettebb emberképű meglátás. Ezek a módszerek nemcsak a tömeggel való manipulálást szolgálják, hanem a történelmi folyamatok megértését is. Marxra és rájuk hivatkozom: a nők és etnikai kisebbségek szabadságjogai és egyenjogúsításuk – a demokrácia legigazibb fokmérője. Ezt az igazságot és fokmérőt a polgári társadalmakban ma jobban szem előtt tartják és gyakorolják, mint Szerbiában, ahol a nagy és kis pártok befolyásáról tartanak az egyetemen előadást, az újságban pedig keresik a közösségi tudat befolyásolásának lehetőségét. Ezt teszi dr. Lázár Zsolt is, ugyanis ha mint tudós azt állítja, hogy nagy párt nagy befolyás, kis párt kis befolyás – akarva akaratlanul eltemeti a kisebbségi köztudatot.

A kisebbségi pártok (és kisebbségi civil szervezetek) nem azért jönnek létre, mert döntő befolyással akarnak lenni az államapparátusra, hanem azért, mert az elviselhetetlen kisebbségi társadalmi, gazdasági és szociális helyzet és a közösségi szabadságjogok megvonása ellen tiltakoznak. Ez a tiltakozás ma már mindig nagyon hangos, s élvezi a nemzetközi intézmények támogatását. Befolyásossá lenni annyit jelent, mint tiltakozni az elnyomás és jogfosztottság ellen. Ha egy tudós ezek után nem látja a kis és nagy pártok befolyása közötti szoros kapcsolatok kölcsönös feltételezettséget, nemcsak roncsolja a kisebbség közösségi tudatát, de céltévesztetté teszi a nemzeti kisebbség közösségi szerepvállalását és cselekedeteit is.

Nekem mit lehet ezek után felróni? Azt, hogy szándékosan összekeverem az etnikai alapon létrejött pártokat a politikai programok alapján létrehozott pártokkal? Az etnikai alapon létrejött pártok állítólag a nemzetet – nemzeti kisebbséget homogenizálják, a politikai program mentén megalakultak pedig őrzik az eszmei különbségeket a közéleti cselekvésben.

Az igazság az, hogy az egyik és a másik esetben is arról van szó, hogy homogenizált nemzet csak azok agyában létezik, akik személytelen tömeggel akarnak manipulálni. A nemzeti és kisebbségi közösség strukturalizált, s ebből kifolyólag tele van kiirthatatlan különböző és igen gyakran ellentétes törekvésekkel is. Az ellentétes nemzeti-nemzetiségi törekvéseknek kifejezői a politikai pártok. S addig, míg az országok nemzetállamokba (és nem birodalmakként) szerveződnek, ez így jó, s így kell hogy legyen.

Szerbiában is minden politikai párt nemzeti-etnikai alapon jött létre, és szervezte meg tevékenységét. A

szerbek, az albánok és a magyarok is. S ez így jó. Nincs apriori létező polgári internacionalizmus (multikulturalizmus). Ahol az mégis megjelenik, ott birodalmi törekvésekről van szó. **Az a tudós és politikus, aki még ilyen kis országban is, mint Szerbia a nagy szerb pártok befolyását ismeri el csupán hatékonynak, voltaképpen a szerb nép birodalmi törekvéseit támogatja.** Mondom, még ilyen kis országban is. Ez abszurdum. Ez hamis képzet, félrevezető politikai gyakorlat, téves közéleti szerepvállalás, áltudományosság, mert lehetetlen megvalósítani. Szomszédos történelmi népeket fog szembeállítani, ahelyett hogy keresné a nemzeti kisebbségek egyenjogúsításának igaz útját, és felszámolná a nemzeti elnyomás minden formáját.

Dr. Lázár Zsolt ennek a csapdájába esett. Még lesz ideje ebből kimászni (nekem is sok idő és személyes tapasztalat kellett hozzá). Az értelmiségieknek az a feladatuk, hogy elsökként és még csirájukban vegyék észre az új társadalmi erőket és jelenségeket, s hogy eszmeileg teret készítsenek az új társadalmi törekvéseknek, amelyek azután keresik és megtalálják a politikai önszerveződés és az elit által vezetett szervezés hatékony formáit. A műszaki és tudományos fejlődés erői új társadalmi viszonyok kialakulását teszik szükségessé, és a szabadságjogok további bővítésének a lehetőségeit kínálják. Miért akarja ezeket a bővíthető szabadságjogokat tőlünk megtagadni dr. Lázár Zsolt „a kisebbségi párt kis befolyás” elméletével?

S mit tettek ez alatt az idő alatt pártideológusaink? Semmit. Az ilyen interjúkat reagálás nélkül hagyni, teljes eszmei tanácsstalanságról tanúskodik. Felhördülés nélkül hagyni egy ilyen, a közösségi tudatot és az önálló politikai cselekvést tagadó interjút - gyávaság. Megfutamodás, kitérés a politikai felelősség elől.

Nem lehet ezt egyszerűen azzal elintézni, hogy „nem nagy kaliberű” emberről van szó. Ezzel az interjújával ezekre hatott – a hatás lehetőségét pedig a demokratikus társadalomban a média nem tagadhatja meg. De a vele szembeni ellenállást sem! Bátoratlanság, gyávaság, eszmei zűrzavar tapasztalható. Dr. Matuska Mihály szégyenlős, szabadkozó, csaknem bocsánatkérő irását kivéve (Magyar Szó 2007. február 9-e a Közös Íróasztalunkban), nem történt érdemben említésre méltó kiállítás a közösségi tudat elleni támadással szemben. A nagy hallgatásba burkolózás immár hat hónapja tart. Csorba Béla a VMDP-ben, dr. Várady Tibor a VMSZ-ben maguk sem tudják, hogy létjogosult-e a jövőben az etnikai alapon történő pártokba szerveződés? Ez a kérdések kérdése, amire nem lehet, nem szabad csak egyszer, egy alkalommal

(a választások előtt) feleletet adni, hanem a minden napok ideológiai feladatának kell lennie minden pártban, akár a „kis lépések” stratégiáját, akár a távlati célok stratégiáját vallja magáénak.

(Tiszta szerencse, hogy a pártvezérek ösztönszerűen cselekszenek. De sokkal jobb volna, ha lépéseikre mindig tudományosan és ideológiailag is fel lennének készítve. Nem lehet, nem szabad mindig minden döntés esetében a testületi határozatok mögé megbújni, s rájuk hivatkozni, mert ez gyenge politizálás).

A jövőt illetően tehát eszmei zűrzavarban vagyunk, a tudósok, értelmiségiek, ideológusok és pártvezérek nagyokat hallgatnak, ezzel helyet adva szerb részről az önálló kisebbségi politikai cselekvés eróziójának.

A szerb nemzeti érdek észrevétlenül, de ismét beépül a magyar kisebbségi köztudatba és politizálásba, kiszorítva minden magyar nemzeti sajátosságot, értéket, azonosságtudatot és megmaradási törekvést. A közösségi tudatban ismét nem nélkülözhetetlen tartalom a magyar etnikai alapon történő közgondolkodás és önszerveződés eszméje. Ismét visszaestünk a titói idők által behatárolt cselekvési ketrecbe. A politikusok új nemzedéke a kufárkodó, kalmárkodó, öt paráért is egyezkedő politizáló stílust vette fel. Éppen azt a stílust, ami a szerbeknek legjobban megfelel. Egy kis koncot odavetni néhány magyarnak, és nagy hallgatást követelni mindenkitől. Az igazi politizálást ezután látszatpolitizálással helyettesíteni.

A tudományosságot kiszorítja a megfizetett és lefizetett tudós és politikus tudálékossága. Az önálló po-

litikai cselekvés ösztönző közösségi erejét kiszorítja a féligazságok közötti vergődés, a tehetetlenség és lemondás lelkülete, mind nagyobb teret kap ismét a közügyektől való teljes elidegenülés, elfordulás és meghasonlás. Egyre több kisebbségi magyar hiszi, hogy pártvezetőit megvesztegették a szerbek, a magyar pártok egymás között színjátékot játszanak.

Ha nem jut a magyar kisebbségi elit gyors megegyezésre abban, hogy tovább is szükséges az önálló, etnikai alapon történő politikai cselekvés, a pártok és civil szervezetek önálló, de ugyanakkor a magyar nemzeti érdekeknek megfelelően összeegyeztetett tevékenysége, a magyar érdekek kifejezése és képviselése – akkor a szerbek a magyar kisebbséget asszimilálni fogják. Először is a vezetőit korrumpálják. Ennek nagyon sok módozata van. Ha pedig ez megtörténik, a többi már könnyen megy.

Sajnos, az emberi hiszékenységnek nincs határa. Vannak a magyarok között olyanok, akik komolyan hiszik és híresztelik, hogy a szerbek őszintén felvállalhatják a magyar nemzeti érdekek képviselését. Egyre könnyebben jutnak az ilyenek politikai szerepkörbe. Aki hisz nekik, a mai politikai és a holnap etnikai asszimilációt írta alá.

Szerbia minden létező politikai eszközzel sürgeti és ösztönzi a magyarok gyors asszimilációját. Ez nem holmi rémálom, hanem működő valóság.

A szerbek tudják, hogy ez most lehetséges, vagy soha többé. Élni fognak a történelmi pillanat lehetőségeivel.

Tatár iskola Bakuban, 1885.